

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**«БЮДЖЕТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ
ОПЕРАЦІЙНИХ ПОКРАЩЕНЬ»**

Затверджено на засіданні кафедри
цифрових технологій та проектно-
аналітичних рішень
Протокол № 2 від «17» вересня 2024 р.

Запоріжжя 2024

УКЛАДАЧІ:

- 1 Якименко-Терещенко Наталія, доктор економічних наук, доцент кафедри цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень.

УЗГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми
«БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ ТА
ОПЕРАЦІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ»

Дмитро ЖЕРЛІЦИН

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувачка кафедри

Ірина СМІРНОВА

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Опис курсу. Бюджетування та оцінка ефективності операційних покращень – освітній компонент, спрямований на формування базових компетентностей фахівців щодо бюджетування, формування системи взаємопов'язаних цілей і планів діяльності, виражених у вартісних показниках, оцінки впливу операційних покращень на майбутній фінансово-економічний стан підприємства.

Важливість формування та розвитку таких здібностей у студентів визначається вимогами бюджетування як ключового інструменту планування, контролю та аналізу фінансових потоків підприємства, що забезпечує здорове функціонування підприємства.

Розуміння сутності операційних покращень, вміння визначати їх результативність для забезпечення максимальної ефективності у сфері виробничо-технологічної, інноваційної, енерго-та ресурсозберігаючої, природоохоронної та соціальної діяльності підприємства надасть можливість включитися в систему безперервного вдосконалення.

Курс «Бюджетування та оцінка ефективності операційних покращень» допоможе студентам систематизувати знання та набуті практичних навиків організації процесів бюджетування на підприємстві та оцінки ефективності операційних покращень.

У результаті вивчення курсу студенти одержать знання щодо сутності бюджетування як управлінської технології, ознайомляться з методичними основами розроблення та оцінювання бюджетів підприємства, організаційними аспектами розроблення та функціонування системи бюджетування на підприємстві, з'ясуєть сутність операційних покращень, навчатимуться методам оцінки ефективності операційних покращень.

Вимоги:

- знання та розуміння особливостей функціонування суб'єктів господарювання у сучасних умовах, у тому числі структурного підрозділу, що є місцем здійснення професійної діяльності;
- знання та розуміння особливостей та принципів формування організаційних структур суб'єктів господарювання;
- знання та розуміння технології розробки й ухвалення управлінських рішень;
- знання та розуміння суті, методології, технології та інструментарію оцінки ефективності діяльності;
- розуміння та вміння застосовувати передові концептуальні та методологічні знання в галузі професійної діяльності;
- вміння розв'язувати практичні завдання та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- вміння використовувати для вирішення практичних завдань сучасні технічні засоби та інформаційні технології, у тому числі принципи роботи з електронними таблицями (створення таблиць, типи даних, фільтрування та групування, робота з формулами);
- наявність корпоративного облікового запису @mipolytech.education, Microsoft Teams, Word;
- наявність особистого логіну та паролю в Moodle (для отримання або поновлення слід звернутися до куратора групи).

Програмні результати навчання:

- Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.
- Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.
- Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
- Здатність застосовувати методологічні та методичні підходи до управління операційною ефективністю бізнесу (Business Performance)
- Здатність ідентифікувати, оцінювати та використовувати джерела підвищення операційної ефективності.

Організація курсу, форми та методи навчання.

- Освітній процес є комбінацією лекцій, практичних занять та самостійного вивчення навчального матеріалу на платформі Moodle; роботи з джерелами інформації професійного змісту, самостійного пошуку матеріалів у Kortext та Research4life за заданим англomовним тезаурусом.
- Відвідування лекційних занять є бажаним; від студентів очікується ознайомлення з матеріалом перед лекцією, що дозволить побудувати лекційне заняття у вигляді сполучення пояснень викладача та обговорення проблемних питань, які виникли при підготовці до лекції.
- Практичні заняття передбачають аналіз умовно змодельованих ситуацій, розбір реальних кейсів за матеріалами відкритого доступу, а також використання інтерактивних форм навчання: проведення дискусій, мозкових штурмів; їх відвідування є бажаним.
- Від студента потребується виконати індивідуальні завдання та модульні контрольні роботи у терміни, встановлені у розділі «Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання».
- З урахуванням поточної ситуації від учасників освітнього процесу очікується виконання вимог безпеки при сигналі «Повітряна тривога», санкції за залишення заняття або неявку на заняття не застосовуються.
- Опціонально доступні індивідуальні та групові консультації. З викладачем можна зв'язатися через електронну пошту, в чаті або в персональній розмові в MS Teams.

Мова освітнього процесу: українська, (окремі джерела літератури, інфографіка, шаблони та візуалізація матеріалів курсу – частково англійською).

2 НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Тема 1. Сутність бюджетного методу управління підприємством

Поняття бюджету підприємства і процесу бюджетування. Введення. Мета, задачі, предмет та об'єкт курсу. Бюджетування і система цілей організації. Поняття бюджету. Характеристика бюджетування як управлінської технології, яка застосовується для фінансового обґрунтування управлінських рішень. Бюджетування як процес. Основні аспекти системи бюджетування. Місце та роль бюджетування в процедурах розробки, обґрунтування та прийняття ефективних рішень з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

Функції та завдання бюджетування. Функції бюджетування: планування і прийняття управлінських рішень на основі бюджетів підприємства, оцінювання всіх аспектів діяльності підприємства за фінансовими показниками, раціоналізація використання ресурсів організації з огляду на інтереси підприємства в цілому. Завдання бюджетування. Принципи бюджетування. Складові побудови системи бюджетування: технологія, організація, автоматизація. Основні кроки розроблення системи бюджетування.

Характеристика процесу бюджетування. Горизонти бюджетування: короткострокові, середньострокові та довгострокові. Плановий та фактичний, статичний та гнучкий бюджети. Методики бюджетування: по центрах фінансової відповідальності і на основі виділення бізнес-процесів. Основні підходи і методи розроблення бюджету. Ітераційний характер бюджетування. Етапи процесу бюджетування на підприємстві.

Тема 2. Типологія бюджетів підприємства. Бюджетна піраміда

Основні підходи до класифікації бюджетів підприємства. Види бюджетів за методами розроблення: бюджет «з нуля», індексний бюджет, рамочний бюджет. Види бюджетів за прив'язкою до обсягів виробництва та реалізації продукції: статичні бюджети, гнучкі бюджети. Класифікація бюджетів за їхніми функціями при плануванні та прийнятті управлінських рішень: операційні та фінансові бюджети; основні, спеціальні та допоміжні бюджети. Альтернативні класифікації бюджетів.

Ієрархічна структура бюджетів підприємства. Бюджетна піраміда. Ієрархія, взаємозв'язок і підпорядкованість бюджетів підприємства. Бюджетна піраміда: від операційних, спеціальних, допоміжних і фінансових бюджетів до основних. Значення цільових показників для обґрунтування управлінських рішень. Поняття головного (зведеного) бюджету підприємства. Етапи побудови головного бюджету підприємства.

Ризики в бюджетуванні та шляхи їх мінімізації. Характери стика та класифікація ризиків (ділові, фінансові, сукупні). Оцінка та значення ризиків, які впливають на точність планування та виконання бюджету підприємства. Оцінка ризиків, соціально-економічних наслідків управлінських рішень, що спираються на бюджети проектів розвитку суб'єктів господарювання з урахуванням їх цілей, ресурсів, обмежень. Класифікація та сутність основних методів оцінювання ризиків. Методи та заходи з мінімізації впливу ризиків при бюджетуванні.

Тема 3. Структуризація підприємства для цілей бюджетування

Поняття фінансової структури підприємства. Фінансова структура підприємства як ієрархія центрів фінансової відповідальності. Види центрів фінансової відповідальності: центри доходів (продажу), центри затрат, центри прибутку, центри інвестицій, венчурні центри. Об'єкти бюджетування.

Формування фінансової структури підприємства. Критерії формування фінансової структури: організаційний, регіональний, процесний, технологічний, бізнесовий, продуктовий, збутовий. Підпорядкованість елементів фінансової структури підприємства.

Принципи виділення об'єктів бюджетування на основі організаційної підпорядкованості підрозділів підприємства: «один до одного», «декілька до одного», «один до багатьох». Взаємообумовленість фінансової структури і системи бюджетів підприємства.

Принципи узгодження структури бюджетів підприємства з його фінансовою структурою. Порівняльна характеристика об'єктів бюджетування за типами бюджетів, які використовуються, і контрольними показниками господарської діяльності. Взаємозв'язок системи цілей організації і системи контрольних показників у відповідних бюджетах центрів фінансової відповідальності.

Тема 4. Технологія формування операційних бюджетів

Послідовність розроблення операційних бюджетів. Структура та взаємозв'язок операційних бюджетів підприємства: бюджету продажу, бюджету виробництва, бюджету прямих витрат, бюджету накладних виробничих витрат, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут. Роль операційних бюджетів у відображенні поточної діяльності підприємства та їх зв'язок з операційною діяльністю підприємства. Місце та роль операційних бюджетів в процедурах розробки соціально-економічних проєктів та системи комплексних дій щодо їх реалізації.

Етапи розрахунку бюджетів витрат, які формують собівартість продукції. Основні критерії класифікації витрат для розрахунку собівартості продукції: критерій поведінки витрат у зв'язку зі зміною обсягів продажу (умовно-постійні та умовно-змінні витрати); порядок віднесення на собівартість продукції (прямі та непрямі витрати). Методи розрахунку собівартості продукції. Взаємозв'язок бюджету виробництва та бюджетів витрат, що формують собівартість продукції.

Механізм консолідації операційних бюджетів при формуванні бюджету доходів і витрат підприємства. Сутність, мета і призначення бюджету доходів і витрат підприємства. Формат і основні складові елементи бюджету доходів і витрат. Залежність між показниками операційних бюджетів і структурою статей бюджету доходів і витрат підприємства. Механізм прогнозування фінансового результату від діяльності підприємства у бюджетному періоді на основі бюджету доходів і витрат підприємства: показники маржинального доходу, чистого прибутку, рентабельності продажу.

Оптимізаційні методи та моделі лінійного програмування в бюджетуванні. Економіко-математичне моделювання як інструмент обґрунтування управлінських рішень щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання з урахуванням цілей, ресурсів, обмежень та ризиків. Поняття та формування оптимізаційних моделей. Типові оптимізаційні моделі. Задача про оптимальне використання ресурсів (планування виробництва). Задача складання раціону (задача про дієту, задача оптимального складу суміші). Задача про використання потужностей (задача про завантаження обладнання). Перевезення вантажів (транспортна задача). Розподіл по посадах. Пошук рішення в ППП Excel. Двоїста задача. Аналіз результатів.

Тема 5. Формування фінансових бюджетів підприємства

Види фінансових бюджетів і принципи їх побудови. Призначення і склад фінансових бюджетів підприємства: бюджет руху грошових коштів, бюджет капітальних вкладень, розрахунковий баланс. Місце та роль фінансових бюджетів в процедурах

розробки соціально-економічних проєктів та системи комплексних дій щодо їх реалізації.

Бюджет руху грошових коштів як інструмент управління грошовими потоками. Поняття грошових потоків. Види грошових потоків, приплив і відтік грошових коштів підприємства. Структура та етапи формування бюджету руху грошових коштів. Визначення необхідності додаткового фінансування. Платіжний календар.

Бюджет капіталовкладень: вибір варіанта довгострокового інвестування. Встановлення пріоритетів інвестиційного портфеля підприємства: критерії відбору інвестиційних проєктів. Зв'язок бюджетних рішень зі стратегією підприємства. Корегування бюджету капіталовкладень відповідно до звіту про прибутки та збитки. Особливості складання розрахункового балансу. Сутність і формат розрахункового балансу. Формування статей балансу за параметрами операційного та фінансового бюджетів. Оцінювання прогнозного балансу: оцінювання ліквідності, оцінювання структури залучених коштів, оцінювання руху статей балансу. Визначення та оптимізація джерел фінансування підприємства з урахуванням фінансового стану та системи цілей підприємства

Тема 6. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів

Бюджетний контроль. Загальна характеристика та завдання бюджетного контролю. Роль та місце бюджетного контролю в процедурах ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтуванні напрямів і можливостей їх використання. Інформація, необхідна для бюджетного контролю. Збір, обробка та аналіз статистичних даних, науково-аналітичних матеріалів, необхідних для вирішення комплексних економічних завдань. Формування системи показників оцінки бюджетів.

Загальна схема оцінювання виконання бюджету. Методика оцінювання виконання бюджетів за відхиленнями. Загальна схема бюджетного контролю. Види відхилень: відхилення внаслідок планування, відхилення внаслідок діяльності. Виявлення причин відхилень. Встановлення відповідальності. Обрахування загального відхилення фактичних показників від планових. Логіка факторного аналізу відхилень.

Гнучке бюджетування. Поняття та основні елементи гнучкого бюджетування. Відмінність між гнучкими та статичними бюджетами. Відхилення від гнучкого бюджету як показник ступеня ефективності діяльності підприємства. Відхилення за рахунок обсягу діяльності як показник ступеня результативності діяльності підприємства.

Оцінка результатів діяльності центрів відповідальності. Принципи формування системи показників оцінки діяльності менеджерів різних рівнів управління. Визначення відповідальних за відхилення. Розроблення заходів із запобігання відхиленням.

Мотивація в бюджетуванні. Поняття мотивації. Характеристика основних принципів побудови системи матеріального стимулювання як частини бюджетного процесу: використання бюджетних показників підрозділів підприємства як бази преміювання; вплив окремих підрозділів підприємства на визначення величини їхнього фонду преміювання; використання механізму внутрішнього арбітражу при визначенні результатів діяльності підприємства та коефіцієнтів преміювання для окремих його підрозділів і працівників.

Тема 7. Формування системи бюджетування на підприємстві

Система бюджетування на підприємстві та взаємозв'язок її складових елементів. Сутнісно-змістовне наповнення поняття системи бюджетування на підприємстві. Складові елементи системи бюджетування: методологія

бюджетування, організація бюджетного процесу, автоматизація бюджетування. Взаємозумовленість складових системи бюджетування.

Методи бюджетування. Централізоване та децентралізоване управління підприємством. Принципи формування системи бюджетів підприємства за методикою «зверху вниз» і «знизу вгору». Переваги, недоліки та особливості застосування основних методів бюджетування залежно від складності системи бюджетування.

Основні варіанти побудови систем бюджетування. Система бюджетування з виділенням центрів відповідальності як об'єктів бюджетування. Система централізованого бюджетування на підприємствах з лінійно-функціональною організаційною структурою. Система бюджетування за технологічними переділами. Система бюджетування за бізнес-процесами. Система бюджетування за проектами.

Система бюджетування підприємства у процесному, функціональному та структурно-ієрархічному аспектах. Узагальнююча системна характеристика бюджетування на підприємстві в процесному, функціональному та структурно-ієрархічному аспектах. Взаємозв'язок і взаємозумовленість трьох аспектів системи бюджетування (процесного, функціонального та структурно-ієрархічного). Цілісність системи бюджетування.

Тема 8. Організація бюджетного процесу на підприємствах

Учасники процесу бюджетування на підприємстві та їх функції. Характеристика основних учасників складання та виконання бюджетів. Роль стейкхолдерів бюджетування внутрішніх (генерального директора, фінансового директора, бюджетного комітету, проектного менеджера, функціонального менеджера, працівників підприємства) та зовнішніх (власників, акціонерів, кредиторів, постачальників, податкових та статистичних служб, громадськості).

Регламентація функціонування системи бюджетування на підприємстві за структурою об'єктів бюджетування. Характеристика базових документів, які регламентують функціонування системи бюджетування на підприємстві за структурними компонентами. Положення про фінансову структуру підприємства.

Регламентація процесу бюджетування у часі. Бюджетний цикл і бюджетний процес. Поняття бюджетного періоду і принципи його встановлення на підприємстві. Співвідношення понять «бюджетний процес» і «бюджетний цикл»: взаємозв'язок і фактори, що їх визначають для конкретного підприємства. Поняття регламенту в системі бюджетування. Положення про бюджетування на підприємстві

Тема 9. Автоматизація процесу бюджетування на підприємстві

Особливості автоматизації процесу бюджетування на підприємстві залежно від принципів побудови його облікової політики. Об'єктивна необхідність використання комп'ютерної техніки в процесі бюджетування. Взаємозв'язок системи бюджетування і системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Регламентація збирання та оброблення внутрішньої інформації про доходи і витрати підприємства в обліковій політиці. Способи формування планової та фактичної інформації про діяльність підприємства в системі бюджетування, які впливають на вибір програмних засобів автоматизації бюджетування. Вимоги щодо розроблення технічного завдання на впровадження автоматизованої системи бюджетування, у т.ч. щодо забезпечення збору, обробки та аналізу інформації, необхідної для вирішення завдань бюджетування.

Типи комп'ютерних програм, які використовуються для автоматизації системи бюджетування на підприємстві. Загальна характеристика автоматизованих систем бюджетування на підприємстві. Функціональні можливості програм. Види комп'ютерних програм автоматизації бюджетування за масштабністю.

Проблеми автоматизації бюджетування на підприємстві. Проблеми вибору управлінської технології, що повною мірою відповідає потребам підприємства. Проблеми наявності на ринку інформаційних послуг спеціалізованої комп'ютерної програми, яка дає змогу розраховувати бюджети саме в тих форматах, які потрібні керівникам підприємства для прийняття управлінських рішень

Тема 10. Оцінка економічного ефекту операційних покращень

Базові поняття щодо операційних покращень. Сутність та поняття операційних покращень як ініціатив, спрямованих на досягнення максимальної ефективності в сфері виробничо-технологічної, інноваційної, енерго- і ресурсозберігаючої, природоохоронної та соціальної діяльності підприємства. Роль та місце системи безперервних операційних покращень в процедурах розробки, обґрунтування та прийняття рішень з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності. Мета операційних покращень. Ідентифікація та оцінювання джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей їх використання. Принципи впровадження операційних покращень. Засоби розробки і впровадження безперервних операційних покращень. Розробка соціально-економічних проєктів та системи комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень. Організація процесу впровадження безперервних операційних покращень.

Процедури оцінки ефекту операційних покращень. Моніторинг проєктів безперервних операційних покращень. Збір, обробка та аналіз даних, необхідних для вирішення завдань щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики. Результати реалізації безперервних операційних покращень. Їх оцінка. Обґрунтування управлінських рішень щодо подальшого розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, а також досягнуті результати впровадження. Загальний економічний ефект операційних покращень.

3 ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Для варіанту тривалості семестру 17 тижнів

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	В т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика бюджетування як управлінської технології. Методичні основи розроблення та оцінювання бюджетів підприємства						
1.	Сутність бюджетного методу управління підприємством	10	1	4		5
2.	Типологія бюджетів підприємства. Бюджетна піраміда	9	1	2		6
3.	Структуризація підприємства для цілей бюджетування	9	1	2		6
4.	Технологія формування операційних бюджетів	17	3	4		10
5.	Формування фінансових бюджетів підприємства	10	2	2		6
6.	Аналіз та оцінювання виконання бюджетів	14	2	4		8
Змістовний модуль 2. Організаційні аспекти розроблення та функціонування системи бюджетування на підприємстві. Оцінка економічного ефекту операційних покращень						
7.	Формування системи бюджетування на підприємстві	9	1	4		4
8.	Організація бюджетного процесу на підприємствах	9	1	4		4
9.	Автоматизація процесу бюджетування на підприємстві	5	1			4
10.	Оцінка економічного ефекту операційних покращень	28	4	8		16
Усього годин		120	17	34		69

Тут і далі: Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

Перелік індивідуальних завдань

№ з/п	Опис індивідуального завдання
1	Індивідуальне завдання до змістовного модуля 1. Економіко-математичне моделювання в бюджетуванні.
2	Індивідуальне завдання до змістовного модуля 2. Постійні вдосконалення як підґрунтя операційних покращень: розробка заходів.

4 ПІДХОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

4.1 Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання

17 тижнів

Види контр. точок \ Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Всього
Робота на практичних заняттях		5		5						5				5				20
Складання індивідуальних завдань						20								20				40
Модульні контрольні роботи									20							20		40
Всього																		100

4.2 Порядок оцінювання

Назва контрольної точки	Опис контрольної точки, порядок її проходження та отримання балів
Робота на практичних заняттях	<p>Оцінка за роботу на практичному (семінарському) занятті оголошується наприкінці заняття і може бути оскаржена одразу ж.</p> <p>Мах 5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – студент дав пряму і релевантну відповідь на поставлене питання з використанням обґрунтованого посилання на теоретичний матеріал та варіації зміни відповідь на зміну вхідних умов, в т.ч. у вигляді додаткових запитань / зміг стисло формалізувати вербально сутність проблеми за ситуацією, ідентифікувати ключові складові і пріоритети вирішення, запропонував логічне розв'язання (Збали); – оцінка ініціативності у роботі над проблемою, логічності та структурованості відповіді, здатності комунікувати у команді та під впливом негативних факторів, в т.ч. під тиском викладача та/або групи, вміння вести дискусію та бути критичним та самокритичним (2 бали)
Виконання та захист індивідуального завдання	<p>Індивідуальне завдання (ІЗ) має дослідницький характер, що стимулює здобувачів вищої освіти до наукової й творчої праці. Підготовлене ІЗ у вигляді файлу *.docx, або *.pdf розміщується у відповідному розділі дисципліни в Moodle і перевіряється протягом тижня після завершення терміну подачі. Оскарження оцінки може бути здійснене на останньому практичному занятті модуля.</p> <p>Мах 20 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – студент підготував ІЗ за ситуаційним завданням, в якому: правильно визначив проблеми, поставив мету, обґрунтував своє бачення, виконав необхідні розрахунки в разі потреби, представив висновок або власне бачення виходу з проблеми і окреслив можливі перспективи і обмеженість такого рішення; ІЗ структуровано, викладено діловим, науковим або публіцистичним стилем української мови(5 балів);

Назва контрольної точки	Опис контрольної точки, порядок її проходження та отримання балів
	<ul style="list-style-type: none"> – ІЗ містить комплексну, логічну і оригінальну пропозицію проблематики ситуаційного завдання; продемонстрував критичне осмислення при виконанні використання ІЗ та креативне мислення; сформульовані в роботі пропозиції обґрунтовані і достатні (5 балів) – студент під час презентації / захисту демонструє володіння термінологічним апаратом, відповідає на запитання, здатний швидко адаптувати свою позицію під зміни у вихідному ситуаційному завданні (10 балів)
Модульні контрольні роботи	<ul style="list-style-type: none"> – МКР виконуються в Moodle під час останнього практичного заняття в модулі за 1 годину 10 хвилин. В разі неявки або неможливості виконання МКР з поважних причин на таке заняття допускається відкриття виконання МКР за погодженням з викладачем в інший час асинхронно. Кількість спроб не обмежується, однак обмеження по часу виконання МКР залишається. Кожна модульна контрольна робота включає блок тестових завдань та задач з матеріалу модуля (max 20 балів). Тестові завдання являють собою тести множинного вибору з однією вірною відповіддю. Задачі передбачають обґрунтування порядку розв'язання проблем, виконання розрахунків. Тести оцінюються за співпадінням з правильною відповіддю. При розв'язанні задач оцінюється логіка і обґрунтованість розв'язання, правильність арифметичних розрахунків.

Додаткові зауваження:

- студент може оскаржити отримані оцінки в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу ([Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](#)) та Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій ([Академічні політики : Polytechnic \(metinvest.university\)](#));

- оцінки, отримані за роботу на практичних заняттях, не можуть бути відпрацьовані або покращені, окрім процедури оскарження, оцінки за інші види поточного контролю можуть бути покращені за індивідуальною домовленістю з викладачем;

- викладач не має права знижувати оцінку за індивідуальне завдання або модульну контрольну роботу, якщо вони не були складені вчасно, однак в разі, якщо така робота була оцінена пізніше, ніж момент завершення теоретичного навчання у семестрі, то відповідна оцінка не враховується у рейтингу здобувачів освіти.

4.3 Форма підсумкового контролю. Порядок визначення підсумкової оцінки

Форма підсумкового контролю	Письмовий екзамен за матеріалом обох модулів
Умови допуску до підсумкового контролю	не менше 35 балів; якщо здобувачі освіти в результаті самооцінки академічного прогресу не впевнені, що набравши 35 балів за поточну успішність, складуть іспит на 85 балів і вище, то вони мають підвищити власні результати поточного контролю до прийняттого рівня
Порядок проходження екзамену	Екзамен складається в Moodle у визначений розкладом екзаменаційної сесії період; до складу завдань екзамену (100 балів) входять 40 тестових завдань множинного вибору з однією вірною відповіддю (по 1 балу) та 4 задачі, які передбачають обґрунтування порядку розв'язання проблем, виконання розрахунків (по 15 балів). Екзамен оцінює ступінь володіння економічною термінологією та розуміння теоретичних підходів до опису та пояснення економічних фактів, процесів та механізмів за проблематикою всього курсу. Порядок оскарження екзаменаційної

оцінки визначений у розділі 10 Положення про організацію освітнього процесу (([Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](#)))

Відповідність між прийнятими в університеті шкалами оцінки наведена в таблиці.

Бальна шкала	Рівні	Характеристика	Традиційні шкали	
			Іспит	Залік
90-100	A	Студент демонструє видатний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом	Відмінно	Залік
82-89	B	Студент виявляє вищий за середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні незначні помилки	Добре	
75-81	C	Студент виявляє середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні деякі значущі помилки		
67-74	D	Студент виявляє задовільний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях наявні суттєві помилки	Задовільно	
60-66	E	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни		
35-59	FX	Низка запланованих результатів навчання не досягнуті. Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом	Незадовільно	Незалік
0-34	F	Результати навчання відсутні або критично низькі		

4.4 Особливі підходи до визнання результатів навчання

– В разі, якщо здобувач освіти обрав цю дисципліну як дисципліну вільного вибору, не зважаючи на той факт, чи вивчалася вона раніше, оцінка та кредити з цієї дисципліни не перезараховуються;

– В разі, якщо здобувач освіти хотів би самостійно вивчити певні курси з проблематики управління витратами, бюджетування (наприклад, Prometheus, Coursera, UdeMy або інших платформ, в т.ч. платформ відкритих курсів вітчизняних та/або закордонних університетів), то 1) доцільно звернутися до списку рекомендованих вебресурсів або проконсультуватися з викладачем на предмет релевантності самостійно знайденого освітнього ресурсу програмі дисципліни; 2) в разі успішності опанування такого курсу, яке підтверджується сертифікатом або іншим способом, такому здобувачу у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті [Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](#), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного контролю;

– В разі, якщо здобувач освіти реалізував певний вид наукової роботи (тези, стаття, результативна участь у студентській олімпіаді тощо), то у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті [Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](#), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного або навіть підсумкового контролю; консультацію з питань визнання результатів неформальної та інформальної освіти можна отримати в уповноваженої особи від кафедри, яка викладає дисципліну; перелік таких осіб можна знайти за посиланням [Студентам : Polytechnic \(metinvest.university\)](#).

5 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові

1. Скоробогатова Н. Є. Бюджетування в управлінні : конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 155 с.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2023. 532 с.
3. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2020. 131 с.
4. Задорожний З.М. В., Муравський В. В., Семанюк В. З., Омецінська І. Я. Управлінський облік : навч. посіб. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка», 2023. 293 с.
5. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. 341с.

Додаткові

- 1 Матвєєва Н. М., Славута О. І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
- 2 Гуцаленко Л. В., Колеснікова О. М., Лепетан І. М., Марчук У. О., Мельянкова Л. В. Управлінський облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
- 3 Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч. І. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2016. 368 с.
- 4 Чорна М. В., Смірнова П. В., Бугріменко Р. М. Управління витратами : навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 166 с.
- 5 Якименко-Терещенко Н. В., Давидюк Т. В. Петрова І. Бухгалтерський облік витрат на заходи з охорони праці на підприємстві в умовах пандемії COVID-19. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 6 (117). С. 43-49.
- 6 Якименко-Терещенко Н. В., Жадан Т. А, Жук Є. А., Головенко М. О. Контроль витрат в системі аналітичного забезпечення управління підприємством. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2021. № 3. С. 36–42.
- 7 Давидюк Т. В., Манойленко О. В., Якименко-Терещенко Н. В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 400 с.

Web-ресурси

- 1 Kortext : веб-сайт. URL: <https://kortext.com/> (дата звернення: 15.09.2024).
- 2 Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 15.09.2024).
- 3 Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 15.09.2024).
- 4 Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2024).

- 5 Основи корпоративних фінансів : Prometheus : веб-сайт. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Illinois+CF_I101+2023_T3 (дата звернення: 15.09.2024).
- 6 Фінансовий менеджмент : Prometheus : веб-сайт. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:NAUKMA+101+2014_T2 (дата звернення: 15.09.2024).

6 АКАДЕМІЧНІ ПОЛІТИКИ

Як член спільноти Технічного університету «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» Ви маєте дотримуватися певних стандартів та академічної політики:

– **Академічна недоброчесність** вигляді академічного плагиату; фабрикації; фальсифікації; списування обману; хабарництва; необ'єктивного оцінювання; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання – прямо заборонено (докладніше про це – у Положенні про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»); і в разі виявлення – **відповідний захід контролю (контрольну точку) буде оцінено в 0 балів за з наступним повідомленням декану факультету та голові комісії з академічної доброчесності Університету.**

– В разі випадку надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання студент може оскаржити процедури оцінювання за процедурами, передбаченими Положенням про організацію освітнього процесу (розділ 10).

– Матеріали в рамках курсу, захищені авторським правом, можуть бути використані лише тільки здобувачами освіти, яким призначено даний курс і для цілей, пов'язаних з цим курсом і не можуть поширюватися.

– Спілкування з однокурсниками та викладачем має бути професійним та ввічливим.

– Очікується, що Ви перевірятимете всі Ваші письмові повідомлення, включаючи поштові повідомлення та повідомлення у MS Teams на коректність змісту та мови.

– Університет прагне підтримувати середовище, вільне від дискримінації або дискримінаційних домагань, спрямованих на будь-яку людину або групу в межах своєї спільноти - здобувачів освіти, співробітників або відвідувачів.

Докладніше про академічні політики стосовно етичності поведінки, академічної доброчесності та протидію булінгу можна дізнатися за посиланням: [Академічні політики - Polytechnic \(metinvest.university\)](#)